

in ravnali, pa vendar so kruha imeli“, spomnite se, da so stari 10 gld. dajje (davka) plačevali, vi pa ga plačujete 50 gld.! — Če pa že nimate veselja do umnega, rednega poljedelstva, raji ga opustite! Čemu toliko kmetijskih mučenikov (marternikov)? saj jih je tako zadosti, ki nam revščino pomnožujejo.

Pri Negovi 11. januarja 1867.

Frančišek Jančar, kaplan.

Gospodarske skušnje.

* Ako vinski sod zaplesni, vzamejo v nekaterih krajih po Istri kisa (octa) in vina po primeri soda; to skupaj dadó zavreti, pa vrelo vlijejo v sod, ga dobro začepijo, pustijo ga nekoliko časa stati, ga s tem poplaknejo, in to odzame duh plesnovine. Ako pa vino zadava po plesnovini, vzamejo malo celega sirka (Mohrhirse) in ga ocvrejo na maslu ali na olji, da se razpoka in malo začrneje, pa vroče vse skupaj vsujejo v vino, in to vinu vzame plesnobni vonj.

J. V.

Cesarska postava zastran letošnje rekrutbe.

Po c. kr. vladnem razglasu so v vojaštvo letos poklicani samo taki, ki so bili v letih 1846., 1845. in 1844. rojeni. V letih 1843. in 1842. rojeni niso več vojaščini podvrženi, razun begunov. Oproščenja jenjajo zdaj. Takim, ki so pred tem oženjeni bili in katerih žena ali otrok še živi, se pusti oproščenje.

Beseda o volitvah poslancev za deželni zbor.

Goriška „Domovina“ razklada prav po domače veliko važnost volitev in kako se je treba volkov v ovčji koži bati, rekoč: „Kadar stopi popotnik na ladijo, da se kam pelje čez morje, ali pa na voz, navadni ali železnični, izroči, kar ima najdražega — svojo osebo, svoje življenje, na ladii kormilniku, na železnici mašinstu, ki hlapon krmi, na navadnem vozu kočijažu ali gonjaču; in kako trepeče človek, če je kočijaž ali voznik pijan, če je mašinst poreden, če je kormilnik nepošten! — Lejte, v enakih okolnostih smo mi vsi. Dežela naša, država naša je voz, je ladija, na kateri se vozimo vsi, z vsem, kar imamo, do skupnega svojega cilja v časnih zadevah. Kormilnik na državni ali deželni ladii zraven vlade je zbor. Njemu je izročeno vse, za kar nam mora mar biti: naše premoženje, naša osebna varnost, naša narodnost, domače in občinske zadeve, z eno besedo, naše duševno in materijalno blagostanje. Bomo li te reči, te svoje zaklade nespametnim ali nepoštenim ljudém izročevali, da nas v kako brezdno, v pogubo zapeljejo? Premisliti je toraj treba, kakošnih mož si izvolimo. — Kar se tiče poslancev, ki jih bomo hoteli voliti, glejmo, da, če pridejo med nas nepoklicani vekači, ki nimajo med nami nič opraviti, in jih sicer leto in dan ne vidimo, ali pa, če se bode silil med naše volilce kak volk v ovčji koži, da se ne damo motiti; zavrnilo vsacega, o katerem smemo sumiti, da mu ni mar za pravo naše blagostanje, ampak samo za to, da bi kakoršnekoli svoje ali svojih namene dosegel.“

Ozir po svetu.

Turki.

Spisal M.

Dandanes že zeló klenka turškemu carstvu. Zanimivo tedaj utegne biti mnogim našim bralcem, da kaj več izvedó od Turkov.

Težko, kakor pri vsakem ljudstvu, je tudi pri Turkih, razjasniti njihovo prvo zgodovino. Veliko so se vbijali učeni s tem; al še le v novejšem času so bili v stanu, jo nekoliko razjasniti iz kitajskih (kineških) virov. Toliko se sme skoraj gotovo reči, da njihova prva domovina je zemlja med Kino, altajskimi gorami in bajkalskim jezerom. Kmalu so se razprostrli z velikega gorovja altajskega in s tangnuških snežnikov po bližnjih nižavah in od tod proti južnemu zahodu in izhodu. Že zgodaj so se naselili v deželi, ki se je pozneje po njih imenovala Turkistan, to je, kraj, ki ga mejí na vzhodu severna Kina, na severji Sibirija, na zahodu aralsko jezero in Kovarezmija, na jugu Tibet in velika Buharija.

Turki so bili v začetku razdeljeni na več rodov, ki so živeli nomadno. Bili so divji, surovi in krvoželjni, pa srčni, in napadali so vedno kitajske okrajne. Okoli 1200 pred Kristusom združi posamezne rodove nek kitajsk carevič, ki je bil s 500 ljudmi zbežal iz očetove hiše, ter se podal k Turkom, ki so se takrat po kitajski še Hiungnu imenovali. Zdaj so začeli biti močni in nevarni sosednim ljudstvom. Napadali so jih vedno in njihova sila je čedalje večja prihajala, tako, da so imeli Kitajci že 200 pred Krist. grozen strah pred njimi. Ali že 141 po Krist. jih zmaga v krvavi bitvi cesar Hiaovuti, ter razbije in pokončá vso njihovo moč. V malo letih so se jih lotile še druge nesreče, notranje razprtije, bolezni in napadi od bližnjih narodov, tako, da so bili že za Kristusa razdeljeni v južno in severno državo in da so bili podložni kitajskim cesarjem.

Južni Hiungnu (to je še zdaj njihovo ime) se zvežejo zdaj s Kitajci in napadajo vedno svoje severne brate. V drugi polovici prvega stoletja po Kristusu jih zapodé proti zahodu in v 5. stoletju že zgine ta veja popolnoma iz zgodovine. Al tudi južni Hiungnu, ki so se bili že tudi sprli s Kitajci, dolgo niso mógli vzdržati napadov od kitajske strani in od ljudstev, ki so bila prišla namesti pregnanih severnih Hiungnu. Pričeli so se tudi pri njih prepiri. Zadnjega vladarja, ki je čez vse gospodoval, vjamejo okoli leta 216 po Krist. Kitajci in si podvržejo vseh narod, ki se zdaj razdeli v rodove, tako, da ima vsak rod svojega poglavarja. Okoli 460. leta pa zginejo tudi iz zgodovine in le tu pa tam se še pokaže kateri rod, ki vstanovi v drugem kraji kako novo državo.

Ravno takrat, ko zginejo Hiungnu iz zgodovine, se naseli ob altajski gori, kakor se pripoveduje, okoli 500 družin, ki so jih Kitajci imenovali Tiukiu, in ki so bile pred ko ne oddelek zginulih Hiungnu. Veliko so prestali pred svojimi sosedi; v sredi 6. stoletja pa jih oprostí sosedovega jarma knez Tumen, ki si pridene ime kan in ustanovi lastno vlado. Ko Tumen že čez 2 leti umrje, prevzame vlado njegov starji, in za tem njegov mlaji sin. V 20 letih se je to kraljestvo tako okrepčalo in razširilo, da je slovelo ne samo v Azii, ampak tudi že na bizantinskem dvoru. Leta 562. pošljejo Tiukiu poslanca do cesarja Justinijana I., da bi zabranil zvezo med njim in Avari, ki so jih bili že v Evropo potisnili. Bojevali so se sosebno s Kitajci in dobivali od njih davek. Pa kar se po navadi z velikimi kraljestvi zgodi, taka se je tudi Turkom pripetila. Že 572. leta se razkroji njihova država v dva velika kanata in iz teh so postali 581. štirje mali. Pa ravno to je bila za njih nesreča, ker nesloga ni nikjer pridna. Leta 586. se loči zahodni kanat popolnoma od vzhodnega in pride v pest Kitajcem, ki so vedno sejali in redili razprtije med Turki. Kakor poprejšnji Hiungnu, oslabite tudi te dve državi po vednih bojih s Kitajci in Perzijani, in zgubite se, vzhodna okoli leta 744., zahodna proti koncu 8. stoletja. (Dal. prih.)